

*Figuur 1: Fotokaart van Joanny die hij aan geïnteresseerden uitdeelde tot vlak voor zijn dood.
Figure 1: Photo of Joanny which he distributed to interested until just before his death (Coll. R.J.C. Bronckers).*

DEZE OPA IS BEZETEN VAN REPTIELEN

THIS GRANDPA IS OBSESSED WITH REPTILES

Ron Bronckers
Oude Kerkstraat 38
6227 SR Maastricht

Op 15 april 2015 overleed in Pouilly-sous-Charlieu op 88-jarige leeftijd Joanny Ray, een van de laatste naoorlogse Franse adderjagers. Dit artikel tracht een beeld, weliswaar onvolledig, te schetsen van een man wiens liefde voor reptielen, en dan vooral slangen, als een rode draad door zijn leven verweven was.

Hij werd geboren op 27 december 1926 in Pouilly. Op 26-jarige leeftijd begon Joanny in de jaren vijftig met het jagen op adders. Dit deed hij met name ter bevoorrading van het Instituut Pasteur, maar ook om de samenleving op ander gebied van dienst te zijn en bekendheid te geven aan adders bij een breed publiek.

De schenking

In juni 2011 was de verrassing groot, toen op internet een uitzending van het Franse TF1 (zie URL 1) plaatsvond. Het was een reportage over een inmiddels bejaarde adderjager, Joanny Ray geheten, met als titel *Ce papy est mordu de reptiles*, wat vertaald naar het Nederlands de titel voor dit artikel is geworden.

In mijn verzameling betreffende de jacht op adders in Frankrijk bevond zich al lange tijd een fotokaart van deze man (zie figuur 1). Het bleek vrij gemakkelijk te zijn om zijn woonadres te achterhalen en eind juli deed ik een brief aan hem op de post. Mijn hoop was om enkele documenten, foto's of attributen te bemachtigen voor mijn verzameling, aangezien hij een van de laatste nog in leven zijnde adderjagers was.

Pas halverwege maart 2013 ontving ik per e-mail een reactie op de brief; die bleek afkom-

Ron Bronckers
Oude Kerkstraat 38
6227 SR Maastricht

On April 15, 2015 Joanny Ray died in Pouilly-sous-Charlieu at the age of 88. He was one of the last postwar French viper hunters. This article tries to create an image, although incomplete, of a man whose love for reptiles, especially snakes, is like a red thread throughout his life. He was born on December 27 1926 in Pouilly. At the age of 26, Joanny began with hunting vipers in the fifties. He did this in particular to supply the Institut Pasteur, but also to serve the society in other areas and to increase publicity about vipers to a wide audience.

The donation

In June 2011, the surprise was big when there was a broadcast of the French TF1 (see URL 1) on the internet. It was a report on a now elderly viper hunter, called Joanny Ray, with the title *Ce papy est mordu de reptiles*, which has become the title for this article translated into English.

My collection of the hunting of vipers in France contained a photo card of this man (see figure 1) for a long time. It turned out to be pretty easy to figure out his home address and at the end of July I wrote a letter to him. My hope was to get some documents, photos or attributes for my collection, since he was one of the last viper hunters still alive.

Finally in mid March 2013, I received a response to the letter by e-mail; which turned out to be from his son René. Joanny himself apparently did not take care much to answer the question from the Netherlands. I have never figured out why. His son had taken note of my request

Figuur 2: Op deze foto uit de jaren 50 demonstreert Joanny hoe hij te werk ging in het veld.

Figure 2: In this photo from the 50s Joanny demonstrates how he went to work in the field (Coll. R.J.C. Bronckers).

stig te zijn van zijn zoon René. Joanny zelf voelde er blijkbaar niet veel voor om de vraag uit Nederland te beantwoorden. Waarom dat zo was, is me nooit helemaal duidelijk geworden. Zijn zoon had kennis genomen van mijn verzoek en informeerde of ik nog steeds geïnteresseerd was in enkele attributen van zijn vader. Dit was uiteraard het geval en in juni 2013 leverde de post een groot pakket uit Frankrijk af. Naast twee identieke folders waarin hij reclame maakte voor zichzelf, bevonden zich in de doos de volgende voorwerpen: een metalen tang, een houten kist en een paar leren laarzen. Op een bijgevoegde foto uit de jaren vijftig (zie figuur 2) staat hij afgebeeld met de zelfgemaakte tang en kist; eveneens te zien zijn de laarzen die hij toen droeg.

and inquired whether I was still interested in some of the attributes of his father. This was obviously the case and in June 2013 the postal service delivered a large package from France. Besides two identical leaflets in which he promoted himself, the box contained the following items: pair of metal tongs, a wooden box and a pair of leather boots. As depicted in figure 2, taken in the fifties, he is shown with the home-made pair of tongs and box; also seen are the boots he wore at that time.

Precious venom

Three years later, in October 2016, I got pictures, newspaper clippings and documents forwarded that had belonged to Joanny. This also contained an instruction sheet from the Institut Pasteur in Paris, probably from the period 1940-1950. It concerns information regarding the purchase and transport of live snakes. The instructions are divided into three categories and are preceded by the following statement: 'The Institut Pasteur needs live vipers, from which they collect the poison, necessary for the production of anti-venom serum. They buy the live vipers in batches of at least fifty to seventy, at the price of six francs per milligram of pure venom. A viper which is correctly hunted can yield up to 10 to 12 milligrams of venom.'

René Ray gave me letters that Joanny had received from the Institut Pasteur which showed how much he was paid for the venom of vipers delivered in the fifties. From a historical point of view, it is certainly of importance in order to show one (see figure 3). This letter is dated July 17, 1951 and shows that 5220 francs (about 796 euro) were paid for 870 milligrams of venom collected from 82 vipers which were accepted on June 5. It's a good thing Joanny has kept these documents, since the Institut Pasteur itself does not mention these past practices, as I have noted on many occasions.

Prevention and information

A number of other letters that I received, dating from the sixties, show that Joanny was not working exclusively for the Institut Pasteur. He

INSTITUT PASTEUR
25 rue du Docteur Roux
PARIS (XVème)

Paris, le 17 JUIL 1951 19

Monsieur, *Ray Joanny*

Nous vous adressons sous huitaine un mandat
de *cing mille deux cent vingt francs*
en règlement de *un envoi de vipères vivantes 82 du 5-6-51*
soit *870* milligrammes de venin sec à 6 Frs = 5.220 Frs
et frais de port = _____ Frs
5.220

Veillez agréer, Monsieur, mes sincères salu-
tations.

René LAMY
Chef de Laboratoire.

*Prière de bien vouloir me
retourner ce certificat S'il vous plaît.
D'avance Merci.*

Figuur 3: Een van vele brieven die Joanny ontving van het Institut Pasteur voor geleverde diensten.
Figure 3: One of many letters Joanny received from the Institut Pasteur for services (Coll. R.J.C. Bronckers).

Het kostbare gif

Drie jaar later, in oktober 2016, kreeg ik foto's, krantenknipsels en documenten toegestuurd die van Joanny waren geweest. Hieronder bevond zich ook een instructieblad van het Institut Pasteur in Parijs, waarschijnlijk uit de periode 1940-1950. Het betreft informatie met betrekking tot de aankoop en het vervoer van levende adders. De instructies zijn onderverdeeld in drie categorieën en worden voorafgegaan door de volgende mededeling: 'Het Institut Pasteur heeft levende adders nodig, waarvan men het gif verzamelt, noodzakelijk voor de bereiding van antigif-serum. Men koopt de levende adders in partijen van ten minste vijftig tot zeventig, tegen de prijs van zes frank per milligram puur gif. Een adder waar correct op gejaagd is, kan 10 tot 12 milligram gif opleveren.'

René Ray bezorgde mij onder meer brieven die Joanny ontving van het Institut Pasteur waarop te zien is hoeveel hij kreeg uitgekeerd voor het gif van de aangeleverde adders in de jaren vijftig. Uit historisch oogpunt is het zeker van belang om er een te tonen (zie figuur 3). Deze brief is gedateerd op 17 juli 1951 en te zien is dat men 5.220 frank (ca. 796 Euro) verschuldigd was voor 870 milligram gif, afkomstig van 82 adders die op 5 juni in ontvangst waren genomen. Het is maar goed dat Joanny deze documenten bewaard heeft, aangezien het Institut Pasteur zelf, zo leert mijn ervaring, vandaag de dag geen gewag maakt van deze praktijken uit het verleden.

Preventie en voorlichting

Uit een aantal andere brieven die ik mocht hebben, daterend uit de jaren zestig, blijkt dat Joanny niet uitsluitend voor het Institut Pasteur in de weer was. Zo ving hij adders weg in het park van *Le Château de la Grange-Jobin* in Saint-Nizier-sous-Charlieu. Dit was een vakantiecentrum voor weeskinderen (zie figuur 4) en men wilde voorkomen dat die al spelend door een adder gebeten zouden worden. Tijdens de voorjaarsvakantie gaf hij daar jaarlijks een demonstratie aan de zeer geïnteresseerde kinderen van een weeshuis in Osmoy. Eveneens zuiverde hij verscheidene jaren in de hoedanig-

caught vipers in the gardens of the *Château de la Grange-Jobin* in Saint-Nizier-sous-Charlieu. This was a holiday centre for orphans (see figure 4) and they wanted to prevent that they would be bitten by a viper when playing. During spring holiday he gave a yearly demonstration to the highly interested children from an orphanage in Osmoy. He also worked for several years as a vermin exterminator on the site of a summer camp in Gueugnon. His work as a viper hunter would later make way for a more educational role in schools. After the viper got its protected status, Joanny became, as well as some of his former colleagues, a herpetologist.

This was his life

Unfortunately it was not possible to get in touch with Joanny himself. To compensate, I have translated a French article published less than a year before his demise on the Internet (see URL 2). In this interview he looks back on his life and what kind of roll reptiles played in it.

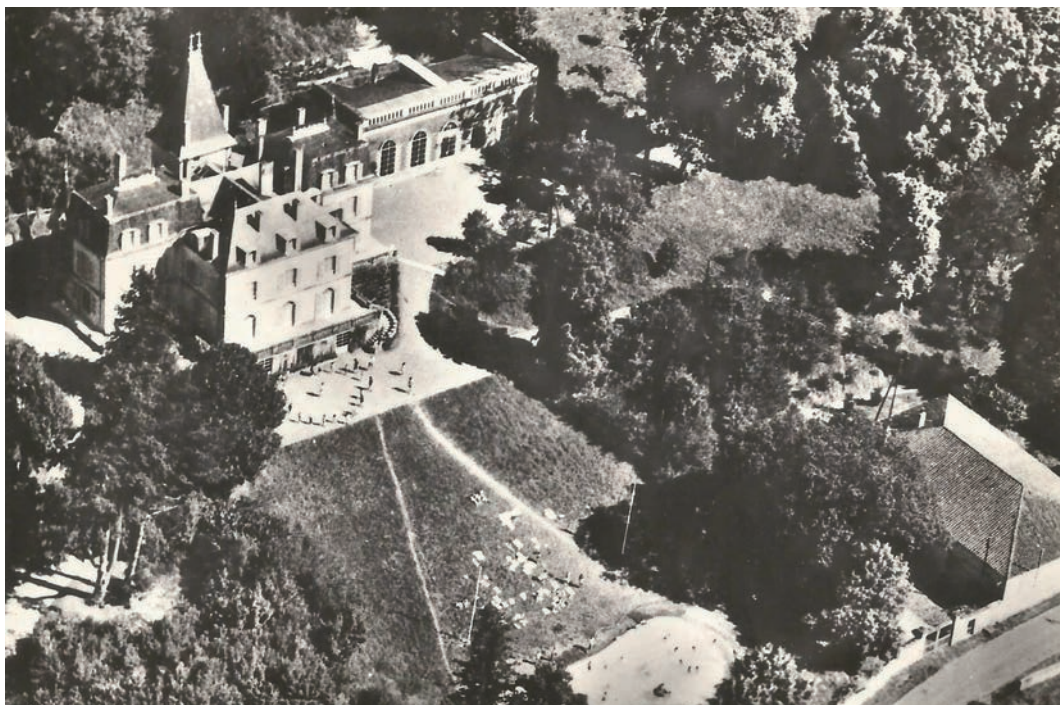
This inhabitant of Pouilly-sous-Charlieu always has his eyes on snakes, a quality which he has benefited from throughout his life

Source: Internet newspaper le-pays.fr d.d. 5 June 2014

Joanny Ray is a sacred animal. Passionate about snakes, he devoted much of his life to 'hunt' for fun on vipers and non-venomous snakes and developed a true gift for this exercise.

His memory is certainly not as good as a few years ago. His body is, inevitable, dazed by the continuing rush of time. But it is enough to see Joanny's eyes light up as he talks about his 'animals' to fully understand the importance of the snakes in the life of this inhabitant of Pouilly-sous-Charlieu. A life that could have had a bitter taste without this revelation, this love for reptiles, born somewhat by chance when he was 24 years old.

Joanny Ray has never known his father, an electrician; who died at the age of 23 by a fa-

Figuur 4: Het vakantiecentrum voor weeskinderen waar Joanny op adders jaagde en demonstraties gaf, gezien vanuit de lucht op een prentbriefkaart uit de jaren 50 of 60.

Figure 4: The holiday center for orphans where Joanny hunted vipers and gave demonstrations, seen from the air on a postcard from the 50s or 60s (Coll. R.J.C. Bronckers).

heid van ongedierteverdelger het terrein van een zomerkamp in Gueugnon. Zijn werk als adderjager zou later plaats maken voor een meer educatieve rol op scholen. Nadat de adder zijn beschermde status verloor, ontpopte Joanny zich, net als enkele van zijn voormalige collega's, als herpetoloog.

Dit was zijn leven

Helaas lukte het niet om zelf met Joanny in contact te komen. Ter compensatie heb ik een Franstalig artikel vertaald dat iets minder dan een jaar voor zijn verscheiden op internet verscheen (zie URL 2). In dit interview blikt hij terug op zijn leven en de rol die reptielen daarin speelden.

Deze inwoner van Pouilly-sous-Charlieu heeft altijd zijn blik gericht op slangen, een kwaliteit waarvan hij zijn leven lang heeft geprofiteerd

Bron: Internetkrant le-pays.fr d.d. 5 juni 2014

tal accident with a power line. He neither had a good relationship with his stepfather. 'He did not love me, it was not nice every day at home', he says in confidence with a disarming frankness. But these negative surprises have led to discover the passion that occupies him for more than sixty years. The mayor of Saint-Nizier, who saw that 'it was not good at home', found a place for him as a servant on a farm in the village. He was then only thirteen years old.

He hunted adders for the Institut Pasteur

It was not until ten years later that his passion for reptiles formed, without that he can really explain. 'I had the gift to observe reptiles, although I do not know if you can call it a gift, but I had it,' he says at the age of 87. A priori anecdotal talent Joanny would operate throughout its life, in which he developed a real affection for snakes. 'I had two animals in my little room. I did not like

Joanny Ray is een heilig dier. Gepassioneerd door slangen, wijdde hij een groot deel van zijn leven aan het voor de lol 'jagen' op adders en ongiftige slangen en ontwikkelde een ware gave voor deze exercitie.

Zijn geheugen is zeker niet meer zo goed als enkele jaren geleden. Zijn lichaam is, onvermijdelijk, vermoeid door het voortsnelen van de tijd. Maar het is voldoende om Joanny's ogen te zien oplichten, terwijl hij praat over zijn 'dieren' om het belang van de slangen in het leven van deze inwoner van Pouilly-sous-Charlieu helemaal te begrijpen.

Een leven dat een bittere smaak gehad zou kunnen hebben zonder deze openbaring, deze liefde voor reptielen enigszins per toeval ontstaan toen hij 24 jaar oud was.

Joanny Ray heeft zijn vader, een elektricien, nooit gekend; die overleed op 23-jarige leeftijd door een noodlottig contact met een hoogspanningslijn. Hij had evenmin een goede relatie met zijn stiefvader. 'Hij hield niet van mij, het was niet elke dag leuk thuis,' vertelt hij in vertrouwen met een ontwapenende openhartigheid. Maar deze ongunstige verrassingen hebben ertoe geleid de passie te ontdekken die hem al meer dan zestig jaar bezighoudt. De burgemeester van Saint-Nizier, die zag dat 'het niet goed was thuis', vond een plaats voor hem als knecht op een boerderij in het dorp. Hij was destijds pas dertien jaar oud.

Hij jaagde op adders voor het Institut Pasteur

Het was pas een jaar of tien later dat zijn reptielenpassie vorm kreeg, zonder dat hij die werkelijk kan verklaren. 'Ik had de gave om reptielen waar te nemen, hoewel ik niet weet of je dat een gave mag noemen, maar ik had het,' vertelt hij op 87-jarige leeftijd. Een bij voorbaat anekdotisch talent dat Joanny gedurende zijn hele leven zou exploiteren, waarbij hij een ware genegenheid ontwikkelde voor slangen. 'Ik had twee beesten in mijn kamertje. Ik hield er niet van als iemand mijn spullen doorzocht, en het dienstmeisje was altijd enthousiast aan

Figuur 5: Joanny haalt de krant met zijn recordvangst van 51 adders in 4 uur tijd.

Figure 5: Joanny in the newspaper with his record haul of 51 vipers in 4 hours (Coll. R.J.C. Bronckers).

it when someone searched my belongings, and the maid was always eager to snoop around. I told the boss: do not come into my room, there are two dogs loose in. She laughed a little, and of course they were then still watching, they laughed even harder,' he remembers all of that with a roguish smile.

His employer, who was not vindictive, paid him five francs for every caught animal, and so catching vipers quickly became his speciality, in a way that soon led to contacts with the surrounding communities, but especially with the prestigious Institut Pasteur. That granted him the official status of snake hunter. Joanny will clarify immediately: 'This is not a job, right, it's a leisure!' We

het rondsnuffelen. Ik zei tegen de baas: kom niet meer in mijn kamer, er zijn twee honden in losgelaten. Ze lachten een beetje, en natuurlijk gingen ze vervolgens toch kijken, ze moesten nog harder lachen,' herinnert hij zich allemaal met een guitige glimlach.

Zijn werkgever, die niet rancuneus was, betaalde hem vijf franc per gevangen dier, en zo maakte hij al snel van de addervangst zijn specialiteit, op een manier die spoedig leidde tot contacten met de omliggende gemeenten, maar vooral met het prestigieuze Institut Pasteur. Dat heeft hem de officiële status van slangenjager toegekend. Joanny wil het meteen preciseren: 'Dit is niet een baan hè, het is een vrijetijdsbesteding!' We zijn dan in de jaren vijftig en Joanny stuurt regelmatig pakketten naar het instituut die ongeveer zeventig adders bevatten, die gezocht zijn voor de extractie van hun gif en eveneens voor de ontwikkeling van tegengiften.

51 adders vergaard in 4 uur, zijn record

Deze glorieuze samenwerking droeg er ongetwijfeld aan bij om Joanny de rang van lokale beroemdheid te bezorgen. Net zoals het ongehooflijke record, waarvan hij vertelt met een enthousiasme dat zelfs bij zijn gesprekspartners met de grootste ophidiophobie (slangenvrees) een glimlach zou laten verschijnen: 51 adders gevangen in minder dan vier uur te Saint-Pierre-la-Noaille. 'Dit zijn geen praatjes, dit is mijn leven,' een persoonlijk record destijds gevalideerd door een aanwezig journalist die opgeroepen was om de prestatie te vereeuwigen (zie figuur 5).

'Het is een genot om te hebben gedaan'

Joanny Ray heeft altijd graag gesprekken gevoerd met nieuwsgierigen over deze buitenissige passie die laatstgenoemden telkens weer op gang brachten, want hij had moeite met lezen, een leemte geërfd van zijn geringe interesse voor school. Hij bewaart in zijn garage, getransformeerd tot een heiligdom voor zijn beminde reptielen, ook een immense hoeveelheid artikelen die aan hem werden gewijd. Het

are now in the fifties and Joanny regularly sends packets to the institute that contain about seventy vipers, who are wanted to extract their venom and also for the development of antidotes.

51 adders amassed in 4 hours, his record

This glorious collaboration undoubtedly contributed to Joanny's rank of local celebrity. Like the incredible record, which he speaks with an enthusiasm that even would display a smile at his interlocutors with the greatest ophidiophobia (snake fear): 51 vipers caught in less than four hours at Saint-Pierre-la-Noaille. 'These are not tales, this is my life,' that time a personal record validated by a journalist who was present called to perpetuate the performance (see figure 5).

'It's a pleasure to have done'

Joanny Ray has always liked talks with curious people about this freaky passion that the latter always switched on again, because he had difficulty reading, an inherited shortcoming of his lack of interest for school. He keeps in his garage, transformed into a shrine to his beloved reptiles, also an immense amount of articles that were dedicated to him. The newspaper archive reflects his life, but also the numerous photographs, official documents that attest to its quality as 'snake hunter', as well as those indispensable objects to hunt with, specially designed and manufactured by someone who has worked many years in the Brécharde plant. So many memories here where Joanny was very much committed to: he has made the frame that will accompany after his death, which we without major surprise we will see images again of his passion for snakes.

Another proof, if needed, is the immense importance of these animals, reviled by many others in the life of Joanny. 'It's still a pleasure to have done and to be still alive. I think it is something to be proud of,' he honestly says. Without false pride, but especially with that little twinkle in his eyes, which returns incessantly as he talks about his reptiles.

Fabien Gauvin.

krantenarchief weerspiegelt zijn leven, maar ook de talrijke foto's, de officiële documenten die getuigen van zijn kwaliteit als 'slangenjager', alsook die onontbeerlijke voorwerpen om mee te jagen, speciaal ontworpen en vervaardigd door iemand die vele jaren heeft gewerkt in de Brécharde-fabriek. Evenzoveel herinneringen waar Joanny zeer veel aan hecht: hij heeft al de omlijsting gemaakt die hem zal vergezellen na de dood, waarop we zonder al te grote verbazing de afbeeldingen van zijn passie voor slangen terugzien.

Een zoveelste bewijs, indien nodig, is het onmetelijk belang van deze dieren, verguisd door vele anderen, in het leven van Joanny. 'Het is nog steeds een genot om het te hebben gedaan en nog in leven te zijn. Ik denk dat het iets is om trots op te zijn,' zegt hij dan ook eerlijk. Zonder valse trots, maar vooral met die kleine twinkeling in zijn ogen, die onophoudelijk terugkomt als hij praat over zijn reptielen.

Fabien Gauvin.

Dankwoord

Mijn oprechte dank aan René Ray die mij een deel van Joanny's leven schonk. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan en het is dan ook niet vreemd dat René al op jonge leeftijd gecharmeerd was van slangen (zie figuur 6).

Figuur 6: Foto van een jonge René Ray met een Esculaapslang in de jaren 60.

Figure 6: Photo of a young René Ray with Aesculapian snake in the 60s (Coll. R.J.C. Bronckers).

Acknowledgments

My sincere thanks to René Ray who gave me part of Joanny's life. Blood is thicker than water and it is therefore not strange that René was charmed by snakes at a young age (see figure 6).

Traslation into English: Sander van Tongeren.

Internet referenties - Internet references

URL 1: <http://lci.tf1.fr/jt-13h/videos/2011/ce-papy-est-mordu-de-reptiles-6512283.html>

URL 2: http://www.le-pays.fr/region/vie-locale/vie-locale-culture/2014/06/05/le-pouillerot-a-toujours-eu-lil-porte-sur-les-serpents-une-qualite-quil-a-mise-a-profit-toute-sa-vie_11030241.html